Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (tredje avdelningen)

den 23 april 2015 *

”Begäran om förhandsavgörande — Direktiv 93/13/EEG — Oskäliga villkor — Försäkringsavtal — Artikel 4.2 — Bedömning av avtalsvillkors oskälighet — Undantag för villkor som gäller avtalets huvudföremål — Villkor som avser att ge försäkringstäckning för lånebetalningar enligt ett fastighetskreditavtal — Låntagarens totala arbetsoförmåga — Försäkringsskydd föreligger inte om låntagaren förklaras kapabel att utöva avlönad eller oavlönad verksamhet”

I mål C-96/14,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Tribunal de grande instance de Nîmes (Frankrike) genom beslut av den 26 februari 2014, som inkom till domstolen den 28 februari 2014, i målet

Jean-Claude Van Hove

mot

CNP Assurances SA,

meddelar

DOMSTOLEN (tredje avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden M. Ilešič samt domarna A. Ó Caoimh, C. Toader (referent), E. Jarašiūnas och C.G. Fernlund,

generaladvokat: N. Jääskinen,

justitiesekreterare: handläggaren V. Tourrès,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 9 december 2014,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— CNP Assurances SA, genom P. Woolfson och I. de Seze, avocats,

— Frankrikes regering, genom S. Menez, D. Colas och S. Ghiandoni, samtliga i egenskap av ombud,

— Europeiska kommissionen, genom M. Owsiany-Hornung och M. van Beek, båda i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: franska.

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 4.2 i rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal (EGT L 95, s. 29; svensk specialutgåva, område 15, volym 12, s. 169).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan Jean-Claude Van Hove och CNP Assurances SA (nedan kallat CNP Assurances) avseende ett påstått oskäligt avtalsvillkor i ett försäkringsavtal. I detta avtalsvillkor definieras den totala arbetsoförmåga som ska föreligga för att CNP Assurances ska bevilja Jean-Claude Hove rätt till försäkringstäckning för lånebetalningar enligt de fastighetskreditavtal som han ingått.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

3 Nittonde och tjugonde skälen i direktiv 93/13 har följande lydelse:

”Vid tillämpningen av detta direktiv skall inte bedömningen av villkorens oskälighet omfatta villkor som beskriver avtalets huvudföremål eller förhållandet mellan kvaliteten och priset på varorna eller tjänsterna. Avtalets huvudföremål och förhållandet mellan kvaliteten och priset kan likväl tas i beaktande vid bedömningen av skäligheten hos andra villkor. Härav följer bl.a. att någon sådan bedömning inte skall göras av villkor i försäkringsavtal som tydligt definierar och begränsar den försäkrade risken och försäkrarens förpliktelser, eftersom dessa restriktioner beaktas vid beräkningen av den premie som erläggs av konsumenten.

Avtalen skall formuleras på ett klart och begripligt språk och konsumenten skall ha en reell möjlighet att granska alla villkoren. I tveksamma fall skall den för konsumenten mest gynnsamma tolkningen gälla.”

4 I artikel 1.1 i direktivet föreskrivs följande:

”Syftet med detta direktiv är att närma medlemsstaternas lagar och andra författningar till varandra i fråga om oskäliga villkor i avtal som sluts mellan en näringsidkare och en konsument.”

5 I artikel 3.1 i direktivet föreskrivs följande:

”Ett avtalsvillkor som inte har varit föremål för individuell förhandling skall anses vara oskäligt om det i strid med kravet på god sed medför en betydande obalans i parternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet till nackdel för konsumenten.”

6 I artikel 4 i direktiv 93/13 föreskrivs följande:

”1. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 7 skall frågan om ett avtalsvillkor är oskäligt bedömas med beaktande av vilken typ av varor eller tjänster som avtalet avser och med hänsyn tagen, vid tiden för avtalets ingående, till alla omständigheter i samband med att avtalet ingicks samt till alla övriga villkor i avtalet eller något annat avtal som det är beroende av.

2. Bedömningen av avtalsvillkors oskälighet skall inte avse vare sig beskrivningen av avtalets huvudföremål eller å ena sidan förhållandet mellan pris och ersättning och å andra sidan sålda tjänster eller varor; detta gäller i den mån dessa villkor är klart och begripligt formulerade.”

7 I artikel 5 i direktivet föreskrivs följande:

”I avtal där alla eller vissa villkor som erbjuds konsumenten är i skriftlig form skall dessa villkor alltid vara klart och begripligt formulerade. Vid tveksamhet om ett avtalsvillkors innebörd skall den för konsumenten mest gynnsamma tolkningen gälla. …”

Fransk rätt

8 I artikel L. 132-1 sjunde stycket i konsumentskyddslagen (code de la consommation), genom vilken artikel 4.2 i direktiv 93/13 införlivats med fransk rätt, föreskrivs följande:

”Bedömningen av huruvida ett villkor är oskäligt … ska inte avse vare sig beskrivningen av avtalets huvudföremål eller förhållandet mellan, å ena sidan, priset eller ersättningen och, å andra sidan, den sålda varan eller den tillhandahållna tjänsten, såvida villkoren är kart och begripligt formulerade.”

9 I artikel L. 133-2 i konsumentskyddslagen föreskrivs följande:

”Avtalsvillkor som en näringsidkare erbjuder en konsument eller en person som inte bedriver näringsverksamhet ska vara klart och begripligt angivna och formulerade.”

I tveksamma fall ska avtalsvillkoren tolkas på det sätt som är mest gynnsamt för konsumenten eller den person som inte bedriver näringsverksamhet. …”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

10 Jean-Claude Van Hove ingick i juli 1998 två låneavtal med Crédit Immobilier de France Méditerranée. Det första avtalet gällde ett belopp på 340 600 franska francs (FRF) (51 924 euro), vilket skulle återbetalas med 434,43 euro per månad till och med den 31 mars 2016 och det andra avtalet gällde ett belopp på 106 556 FRF (16 244 euro), vilket skulle återbetalas med 26,70 euro per månad till och med den 31 mars 2017.

11 När avtalen ingicks anslöt sig Jean-Claude Van Hove till CNP Assurances ”gruppförsäkring” (nedan kallat försäkringsavtalet). Enligt den första klausulen i detta försäkringsavtal täcker försäkringen ”låntagarnas lånebetalningar till långivaren om låntagaren avlider eller drabbas av total och bestående invaliditet och 75 procent av lånebetalningarna till långivaren om långivaren blir totalt arbetsoförmögen”.

12 I den andra klausulen i försäkringsavtalet anges att ”[d]en försäkrade anses totalt arbetsoförmögen när han eller hon, efter ett avbrott i verksamheten på 90 dagar (karensperiod), inte kan återuppta någon form av avlönad eller oavlönad verksamhet till följd av olycksfall eller sjukdom”.

13 Den 17 februari 2010 blev Jean-Claude Van Hove sjukskriven på grund av återfall efter en tidigare arbetsolycka, vilken hade inträffat den 13 juni 2000. Hans hälsotillstånd ansågs stabiliserat den 17 oktober 2005, varvid den bestående nedsättningen av arbetsförmågan fastställdes till 23 procent.

14 Den 14 maj 2005 opererades Jean-Claude Van Hove för en fistel, vilken var en följd av arbetsolyckan. Hans hälsotillstånd ansågs stabiliserat den 4 november 2005, varvid den bestående nedsättningen av arbetsförmågan fastställdes till 67 procent. Han blev emellertid sjukskriven igen den 3 augusti 2007 på grund av nya yrselanfall. Sjukskrivningen förlängdes till den 22 februari 2008.

15 Myndigheten för social trygghet fastställde att den bestående nedsättningen av Jean-Claude Van Hoves arbetsförmåga från och med den 1 januari 2011 uppgick till 72 procent. Därmed beviljades han en livränta på 1 057,65 euro per månad.

16 Den läkare som CNP Assurances utsett undersökte Jean-Claude Van Hove den 18 juni 2012, för att fastställa vilken försäkringstäckning han hade rätt till. Han konstaterade härvid att Jean-Claude Van Hoves hälsotillstånd var sådant att han kunde utöva anpassat arbetet på deltid. I skrivelse av den 10 juli 2012 underrättade CNP Assurances Jean-Claude Van Hove om att försäkringstäckningen för lånebetalningarna skulle bortfalla per den 18 juni 2012. I en ny skrivelse av den 29 augusti 2012 vidhöll CNP Assurances sitt beslut att inte utbetala försäkringsersättning, varvid bolaget preciserade att Jean-Claude Van Hoves hälsotillstånd, även om det inte tillät återupptagande av hans tidigare yrkesarbete, inte hindrade att han tog ett anpassat arbete, åtminstone på deltid.

17 Den 4 mars 2013 väckte Jean-Claude Van Hove talan mot CNP Assurances vid den hänskjutande domstolen. Han yrkade i första hand att den hänskjutande domstolen – bland annat på grundval av bestämmelserna i konsumentskyddslagen – skulle fastställa att villkoren i avtalet mellan honom och CNP Assurances är oskäliga när det gäller definitionen av begreppet total arbetsoförmåga och kriterierna för försäkringstäckning samt förplikta bolaget att bevilja honom rätt till försäkringstäckning för förfallna betalningar på de båda ovannämnda lånen med verkan från juni 2012.

18 Till stöd för sin talan anförde Jean-Claude Van Hove bland annat följande: Det villkor i försäkringsavtalet som innebär att det endast föreligger försäkringstäckning om det inte finns några möjligheter för den försäkrade att återuppta någon form av verksamhet, oavsett om den är avlönad eller oavlönad, är oskälig. Den skapar nämligen en betydande obalans mellan parterna till nackdel för konsumenten. Vidare är definitionen av total arbetsoförmåga avfattad på ett sådant sätt att en lekman inte kan förstå dess räckvidd.

19 CNP Assurances yrkade att den hänskjutande domstolen skulle ogilla Jean-Claude Van Hoves talan om försäkringstäckning och anförde följande: Enligt försäkringsavtalets definition av total arbetsoförmåga, vilken är klart och tydligt formulerad, föreligger försäkringstäckning endast om den försäkrade är helt oförmögen att arbeta. Sedan den 18 juni 2012 är Jean-Claude Van Hove emellertid inte längre totalt arbetsoförmögen i den mening som avses i avtalet. Den sakkunnige läkare som bolaget utsett fann nämligen att han kunde ta ett anpassat arbete och fastställde nedsättningen av hans funktionella arbetsförmåga till 20 procent. De kriterier som beaktades vid fastställandet av arbetsförmågan skiljer sig från de kriterier som myndigheten för social trygghet använt. Dessutom kan detta villkor inte anses oskäligt, eftersom det avser själva föremålet för avtalet och inte ger upphov till en betydande obalans till nackdel för Jean-Claude Van Hove. Han har nämligen fått täckning för sina lånebetalningar under mer än två år.

20 Den hänskjutande domstolen har framhållit att den, för att kunna avgöra den aktuella tvisten, måste ta ställning till huruvida den andra klausulen i försäkringsavtalet utgör ett oskäligt avtalsvillkor.

21 Den hänskjutande domstolen har angett att Cour de cassation, i en nyligen meddelad dom, har slagit fast att ett villkor om försäkringstäckning vid tillfällig total arbetsoförmåga – vilket föreskriver att den försäkrade har rätt till dagpenning under den period då dennes hälsotillstånd är sådant att han eller hon tillfälligt är förhindrad att utöva yrkesverksamhet och i vilket det preciseras att denna dagpenning utbetalas till den försäkrade intill den dag då han eller hon kan återuppta någon form av yrkesverksamhet – anger huvudföremålet för avtalet och omfattas av artikel L. 132-1 sjunde stycket i konsumentskyddslagen. Tribunal de grande instance de Nîmes anser således att det villkor som ska

prövas i det nationella målet, mot bakgrund av nämnda dom, skulle kunna falla utanför tillämpningsområdet för begreppet oskäligt villkor med stöd av artikel L.132-1 i konsumentskyddslagen.

22 Vidare har den hänskjutande domstolen angett att även om den finner att det aktuella villkoret – enligt vilket det endast föreligger försäkringstäckning för total arbetsoförmåga om den försäkrade ”inte kan återuppta någon form av avlönad eller oavlönad verksamhet till följd av olycksfall eller sjukdom” – i motsats till vad Jean-Claude Van Hove har hävdat är klart och tydligt formulerat, är det inte uteslutet att det ändå omfattas av begreppet ”oskäligt villkor” i den mening som avses i direktiv 93/13.

23 Den hänskjutande domstolen anser nämligen att villkoret, genom definitionen av begreppet total arbetsoförmåga, fastställer förutsättningarna för att det ska föreligga försäkringsskydd. Enligt detta villkor omfattas en försäkrad dock inte av försäkringsskyddet om han eller hon anses kapabel att utöva någon form av yrkesverksamhet. Detta gäller även om det är fråga om oavlönad verksamhet. Enligt den hänskjutande domstolen är syftet med att teckna en försäkring, såsom den som är aktuell i det nationella målet, att säkerställa att de åtaganden låntagaren åtagit sig uppfylls för det fall låntagaren, på grund av sitt hälsotillstånd, inte längre kan utöva en verksamhet som ger sådana inkomster att han eller hon kan uppfylla sina åtaganden.

24 Eftersom verkan av det aktuella villkoret således är att låntagaren faller utanför försäkringsskyddet för total arbetsoförmåga om han eller hon förklaras kapabel att utöva yrkesverksamhet, trots att det rör sig om en verksamhet som inte ger den försäkrade någon som helst inkomst, innebär det, enligt den hänskjutande domstolen, att försäkringen till viss del förlorar sitt ändamål. Den hänskjutande domstolen anser således att den andra klausulen i försäkringsavtalet skulle kunna anses skapa en betydande obalans mellan parternas rättigheter och skyldigheter till nackdel för konsumenten.

25 Mot denna bakgrund har Tribunale de grande instance de Nîmes beslutat att vilandeförklara målet och ställa följande fråga till domstolen:

”Ska artikel 4.2 i [direktiv 93/13] tolkas så, att begreppet ’villkor som beskriver avtalets huvudföremål’ i denna bestämmelse omfattar ett villkor i ett försäkringsavtal som avser att ge försäkringstäckning för lånebetalningar till långivaren för det fall låntagaren drabbas av total arbetsoförmåga, men som innebär att den försäkrade inte omfattas av försäkringsskyddet om han eller hon förklaras kapabel att utöva oavlönad verksamhet?”

Prövning av tolkningsfrågan

26 Inledningsvis erinrar domstolen om att det följer av fast rättspraxis att det skyddssystem som införts genom direktiv 93/13 grundar sig på tanken att konsumenten befinner sig i underläge i förhållande till näringsidkaren, i fråga om såväl förhandlingsposition som informationsnivå, vilket medför att konsumenten godkänner villkor som näringsidkaren har utformat i förväg, utan att kunna påverka villkorens innehåll (se, bland annat, dom Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, punkt 48 och där angiven rättspraxis).

27 Dessutom kräver direktiv 93/13, mot bakgrund av det underläge som konsumenten befinner sig i, att medlemsstaterna ser till att det finns en mekanism som säkerställer att alla avtalsvillkor som inte varit föremål för individuell förhandling kan prövas för att avgöra om de är oskäliga. Det ankommer således på den nationella domstolen att, med beaktande av de kriterier som anges i artiklarna 3.1 och 5 i direktiv 93/13, mot bakgrund av de specifika omständigheterna i det aktuella fallet ta ställning till om ett sådant avtalsvillkor uppfyller de krav på god sed, balans i avtalsförhållandet och transparens som uppställs i detta direktiv (se dom Kásler och Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, punkt 40 och där angiven rättspraxis).

28 Det ankommer förvisso endast på den hänskjutande domstolen att pröva hur dessa villkor ska kvalificeras utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Likväl är EU-domstolen behörig att på grundval av bestämmelserna i direktiv 93/13, i detta fall artikel 4.2 i direktivet, fastställa de kriterier som den nationella domstolen kan eller ska tillämpa när den prövar ett avtalsvillkor mot bestämmelserna i direktivet (dom Kásler och Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, punkt 45).

29 Den hänskjutande domstolen har ställt frågan för att få klarhet i huruvida artikel 4.2 i direktiv 93/13 ska tolkas så, att ett villkor i ett försäkringsavtal som avser att ge försäkringstäckning för den försäkrades lånebetalningar till långivaren, men som innebär att den försäkrade faller utanför försäkringsskyddet om han eller hon förklaras kapabel att utöva avlönad eller oavlönad verksamhet, omfattas av undantaget i denna bestämmelse.

30 Det framgår av artikel 4.2 i direktiv 93/13 att bedömningen av avtalsvillkors oskälighet inte ska avse vare sig beskrivningen av avtalets huvudföremål eller förhållandet mellan, å ena sidan, pris och ersättning och, å andra sidan, sålda tjänster eller varor, såvida dessa villkor är klart och begripligt formulerade.

31 Domstolen har redan slagit fast att denna bestämmelse föreskriver ett undantag från den mekanism för materiell prövning av oskäliga villkor som föreskrivs i de konsumentsskyddsregler som införts genom direktiv 93/13 och att den därför ska tolkas restriktivt (dom Kásler och Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, punkt 42, och dom Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, punkt 49).

32 Det är mot denna bakgrund som den hänskjutande domstolens fråga ska prövas. För att besvara frågan ska EU-domstolen pröva huruvida ett sådant villkor som det som är aktuellt i det nationella målet gäller huvudföremålet för ett försäkringsavtal och huruvida det är klart och begripligt formulerat.

Begreppet ”avtalets huvudföremål”

33 Avtalsvillkor som omfattas av begreppet ”avtalets huvudföremål” i den mening som avses i artikel 4.2 i direktiv 93/13 anses vara villkor som anger de väsentliga prestationerna i detta avtal och vilka, som sådana, kännetecknar avtalet (se, för ett liknande resonemang, dom Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, C-484/08, EU:C:2010:309, punkt 34, och dom Kásler och Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, punkt 49). De villkor som är av underordnad betydelse jämfört med dem som definierar avtalsförhållandets själva natur kan däremot inte omfattas av begreppet ”avtalets huvudföremål” i den mening som avses i denna bestämmelse (dom Kásler och Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, punkt 50, och dom Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, punkt 54).

34 När det gäller frågan huruvida ett villkor gäller huvudföremålet för ett försäkringsavtal framgår det av domstolens praxis att en försäkringstransaktion kännetecknas av att en försäkringsgivare åtar sig att, mot förskottsbetalning av en premie, vid försäkringsfall tillhandahålla försäkringstagaren den prestation som parterna kom överens om när avtalet ingicks (dom CPP, C-349/96, EU:C:1999:93, punkt 17, dom Skandia, C-240/99, EU:C:2001:140, punkt 37, och dom kommissionen/Grekland, C-13/06, EU:C:2006:765, punkt 10).

35 Dessutom framgår det, vad gäller avtalsvillkor i ett försäkringsavtal som ingåtts mellan en näringsidkare och en konsument, av nittonde skälet i direktiv 93/13 att det inte ska göras någon oskälighetsbedömning av villkor i sådana avtal som tydligt definierar och begränsar den försäkrade risken och försäkringsgivarens förpliktelser, eftersom dessa restriktioner beaktas vid beräkningen av den premie som erläggs av konsumenten.

36 Den hänskjutande domstolen har i detta fall angett att det aktuella avtalsvillkoret definierar begreppet ”total arbetsoförmåga” och fastställer villkoren för att låntagaren ska omfattas av försäkringsskyddet för betalningarna på hans eller hennes lån. Det kan därför inte uteslutas att ett sådant villkor begränsar

den försäkrade risken och försäkringsgivarens förpliktelser samt fastställer den väsentliga prestationen i det aktuella försäkringsavtalet. Det ankommer emellertid på den hänskjutande domstolen att pröva huruvida så är fallet.

37 I detta hänseende har domstolen erinrat om att prövningen av huruvida ett avtalsvillkor omfattas av begreppet ”avtalets huvudföremål” i den mening som avses i artikel 4.2 i direktiv 93/13 ska göras med beaktande av avtalets beskaffenhet, allmänna systematik och samtliga bestämmelser samt det rättsliga och faktiska sammanhang som det ingår i (se, för ett liknande resonemang, dom Kásler och Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, punkterna 50 och 51).

38 Det ankommer således på den hänskjutande domstolen att avgöra i vilken mån det aktuella villkoret, med beaktande av dessa omständigheter, fastställer en väsentlig beståndsdel i det avtalskomplex som det är en del av, vilken som sådan kännetecknar detta avtalskomplex.

39 Om den hänskjutande domstolen skulle finna att villkoret utgör en del av huvudföremålet med avtalskomplexet, ska den också pröva huruvida näringsidkaren har formulerat villkoret på ett klart och begripligt sätt (se, för ett liknande resonemang, dom Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, C-484/08, EU:C:2010:309, punkt 32, och beslut Pohotovosť, C–76/10, EU:C:2010:685, punkt 72).

Begreppet ”klar och begriplig formulering”

40 Domstolen har slagit fast att det krav på att avtalsvillkor ska vara transparenta som uppställs i direktiv 93/13 inte kan reduceras till att det räcker att villkoren är formellt och grammatiskt begripliga. Kravet på transparens ska tvärtom ges en extensiv tolkning, eftersom det skyddssystem som införts genom direktiv 93/13 grundar sig på tanken att konsumenten befinner sig i underläge i förhållande till näringsidkaren, i fråga om bland annat informationsnivå (se, för ett liknande resonemang, dom Kásler och Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, punkterna 71 och 72, och dom Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, punkt 73).

41 Det är således, när det gäller iakttagandet av kravet på transparens, av avgörande betydelse för konsumenten inte bara att före avtalets ingående få information om villkoren för åtagandet, utan även att få en redogörelse för särdragen i mekanismen för försäkringstäckning för betalningar till långivaren för det fall låntagaren drabbas av total arbetsoförmåga, liksom att få förklarat hur denna mekanism förhåller sig till den mekanism som föreskrivs i andra villkor, så att konsumenten, på grundval av klara och begripliga kriterier, kan bedöma vad de ekonomiska följderna av avtalet blir för honom eller henne. Det är nämligen mot bakgrund av dessa två typer av uppgifter som konsumenten bestämmer huruvida han eller hon vill ingå avtal med en näringsidkare genom att acceptera de villkor som näringsidkaren har utformat i förväg (se, analogt, dom RWE Vertrieb, C-92/11, EU:C:2013:180, punkt 44, dom Kásler och Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, punkterna 70 och 73, och dom Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, punkt 74).

42 Trots att den hänskjutande domstolen i detta fall finner att det aktuella villkoret är klart och tydligt formulerat, konstaterar den samtidigt att uttrycket ”återuppta någon form av avlönad eller oavlönad verksamhet” i detta villkor kan förstås på flera olika sätt. En möjlig tolkning är den som CNP Assurances har föreslagit, nämligen att även försäkrade som inte utövar någon avlönad verksamhet när de drabbas av en olycka eller en sjukdom kan anses totalt arbetsoförmögna. Det aktuella uttrycket skulle också, såsom angetts i punkt 24 ovan och såsom den franska regeringen och Europeiska kommissionen påpekade under förhandlingen, kunna tolkas så att en person som kan utöva någon form av verksamhet inte kan få försäkringstäckning enligt invaliditetsskyddet för lånebetalningar som vederbörande är skyldig att fullgöra gentemot sin långivare.

43 Även om det aktuella villkoret är formulerat på ett grammatiskt korrekt sätt – vilket det ankommer på den hänskjutande domstolen att bedöma – påpekar domstolen, liksom kommissionen, att det i detta fall inte kan uteslutas att konsumenten inte har förstått dess räckvidd.

44 Kommissionen har nämligen angett att försäkringsavtalet har ingåtts i syfte att skydda konsumenten mot följderna av att han eller hon blir oförmögen att fullgöra sina månatliga lånebetalningar. Konsumenten kan därmed förvänta sig att begreppet ”avlönad eller oavlönad verksamhet” i försäkringsavtalet, vilket ingår i definitionen av total arbetsoförmåga, avser en yrkesverksamhet för vilken det, åtminstone potentiellt, utgår en lön som är tillräcklig för att han eller hon ska kunna fullgöra sina månatliga lånebetalningar.

45 Såsom framgick av diskussionerna under förhandlingen förstärks tvivlet om det aktuella villkorets klarhet av att uttrycket ”avlönad eller oavlönad verksamhet”, vilket används i villkoret, är mycket vidsträckt och vagt. Termen verksamhet kan nämligen, såsom kommissionen har påpekat, omfatta allt handlande eller mänsklig aktivitet som utförs i syfte att nå ett bestämt mål.

46 Såsom den franska regeringen har angett i sitt skriftliga yttrande har konsumenten i detta fall inte nödvändigtvis, vid ingåendet av det avtal som är aktuellt i det nationella målet, uppmärksammat att begreppet ”total arbetsoförmåga”, i den mening som avses i avtalet, inte har samma innebörd som begreppet ”bestående partiell arbetsoförmåga” i den mening som avses i fransk social trygghetslagstiftning.

47 När det gäller särdragen hos ett avtalsvillkor, såsom det villkor som är aktuellt i det nationella målet, ankommer det på den hänskjutande domstolen att avgöra huruvida en normalt informerad samt skäligen uppmärksam och medveten genomsnittskonsument – mot bakgrund av samtliga relevanta faktiska omständigheter, däribland den reklam och de upplysningar som försäkringsgivaren tillhandahållit i samband med att försäkringsavtalet förhandlades och, mer allmänt, själva avtalskomplexet – inte endast har kunnat göra skillnad mellan begreppet ”total arbetsoförmåga” i den mening som avses i det här aktuella avtalet och begreppet ”bestående partiell arbetsoförmåga” i den mening som avses i nationell lagstiftning om social trygghet, utan även har kunnat bedöma de för honom eller henne potentiellt viktiga ekonomiska följderna av begränsningarna i försäkringsskyddet, i överensstämmelse med de krav som följer av den rättspraxis som nämnts i punkt 41 ovan.

48 Den omständigheten att det avtal som är aktuellt i det nationella målet ingår i ett större avtalskomplex och är kopplat till låneavtal skulle också kunna vara relevant i detta sammanhang. Det kan nämligen inte krävas att konsumenten, vid ingående av kopplade avtal, visar samma vaksamhet vad gäller omfattningen av de risker som täcks av försäkringsavtalet som om han eller hon hade ingått försäkringsavtalet och låneavtalen separat.

49 För det fall den hänskjutande domstolen skulle finna att ett sådant villkor som det som är aktuellt i det nationella målet inte omfattas av undantaget i artikel 4.2 i direktiv 93/13 erinrar domstolen om artikel 5 i direktivet, där det föreskrivs att det är den för konsumenten mest gynnsamma tolkningen som ska gälla om ett avtalsvillkor är oklart formulerat.

50 Mot denna bakgrund ska tolkningsfrågan besvaras enligt följande. Artikel 4.2 i direktiv 93/13 ska tolkas så, att ett villkor i ett försäkringsavtal som avser att ge försäkringstäckning för låntagarens lånebetalningar till långivaren för det fall låntagaren drabbas av total arbetsoförmåga, endast omfattas av undantaget i denna bestämmelse om den hänskjutande domstolen finner

— att villkoret – med beaktande av beskaffenheten av, den allmänna systematiken hos och bestämmelserna i det avtalskomplex som det utgör en del av samt det rättsliga och faktiska sammanhang i vilket det ingår – fastställer en väsentlig beståndsdel i detta avtalskomplex, vilken som sådan kännetecknar avtalskomplexet, och

— att villkoret är klart och begripligt formulerat, det vill säga att det inte bara är grammatiskt begripligt för konsumenten, utan även att avtalet på ett transparent sätt anger hur den mekanism som det aktuella villkoret hänvisar till konkret fungerar samt hur denna mekanism förhåller sig till den mekanism som föreskrivs i andra villkor så att konsumenten, på grundval av klara och begripliga kriterier, kan bedöma vad de ekonomiska följderna av avtalet blir för honom eller henne.

Rättegångskostnader

51 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (tredje avdelningen) följande:

Artikel 4.2 i rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal ska tolkas så, att ett villkor i ett försäkringsavtal som avser att ge försäkringstäckning för låntagarens lånebetalningar till långivaren för det fall låntagaren drabbas av total arbetsoförmåga, endast omfattas av undantaget i denna bestämmelse om den hänskjutande domstolen finner

— **att villkoret – med beaktande av beskaffenheten av, den allmänna systematiken hos och bestämmelserna i det avtalskomplex som det utgör en del av samt det rättsliga och faktiska sammanhang i vilket det ingår – fastställer en väsentlig beståndsdel i detta avtalskomplex, vilken som sådan kännetecknar avtalskomplexet, och**

— **att villkoret är klart och begripligt formulerat, det vill säga att det inte bara är grammatiskt begripligt för konsumenten, utan även att avtalet på ett transparent sätt anger hur den mekanism som det aktuella villkoret hänvisar till konkret fungerar samt hur denna mekanism förhåller sig till den mekanism som föreskrivs i andra villkor så att konsumenten, på grundval av klara och begripliga kriterier, kan bedöma vad de ekonomiska följderna av avtalet blir för honom eller henne.**

Underskrifter